

BACHER-TULI ANDREA

**Új megközelítések a történelemtanításban
A differenciálás lehetőségei**

című írásához

Új Pedagógiai Szemle, 71. (2021.) 7–8. sz.

Csoportmunka: Oknyomozás

Én és a csoport	A kijelentéssel ...				
	nem értek egyet	inkább nem értek egyet	inkább egyet-értek	teljesen egyet-értek	nincs válasz
Minden csoporttag aktívan részt vett a munkában.					
Minden csoporttag betöltötte a szerepét. (Időmérő, íródeák, feladatfelelős, szóvivő.)					
Kölcsönösen meghallgattuk egymást és hagytuk egymást beszélni.					
Intenzíven dolgoztunk, jól kihasználtuk az időt.					
Elégedett vagyok az eredményünkkel.					
Csak a többiek segítségével tudom elmagyarázni a sémánkat.					

A csoport és a tanár	A kijelentéssel ...				
	nem értek egyet	inkább nem értek egyet	inkább egyet-értek	teljesen egyet-értek	nincs válasz
Tudom, mit várt el a tanár a csoportmunka eredményeként.					
A tanárnak aktívabban kellene az egyes csoportok munkáját segíteni.					
A rendelkezésre álló anyagokkal és segítségekkel meg lehetett oldani a feladatot.					

Szeretnél még valamit közölni a csoportról, a csoportmunkáról vagy a tanári munkáról?

Célkorong „Oknyomozás”

8. Már a tanórán megtanultam a tananyagot.

1. Átlátom a kiegyezéshez vezető lépéseket.

2. A többi csoport beszámolója új felismerésekre vezetett.

7. Szórakoztatott a munka.

3. Nehéz volt a kártyákkal dolgozni.

6. Elég időnk volt a megoldására.

5. Világos volt a feladat.

4. A csoporton belüli szereposztás (időmérő, íródeák, szóvivő, feladatfelelős) segített a csoportomnak.

1 – nem értek egyet 2 – inkább nem értek egyet 3 – inkább egyetértek 4 – teljesen egyetértek

A világosi fegyverletétel (1849. augusztus 13.) után a Habsburg katonai kormányzat kemény eszközökkel lépett fel a szabadságharc résztvevőivel szemben. Az országban felállított haditörvényszékek a kegyetlen megtorlás során mintegy **150-160 embert végeztek ki**. A bebörtönözöttek és kényszermunkára ítélték száma több ezerre tehető, az egykori honvéd katonák tízezreit pedig a császári hadseregbe sorozták be.

A katonai vereség heteiben **több ezren menekültek** az Oszmán Birodalom területére. Az emigráció **politikai szándékait Kossuth Lajos, Teleki László és Klapka György** fogalmazta meg. Kossuth bízott abban, hogy a nagyhatalmi vetélkedésben meggyengült Habsburg Birodalom már nem lesz képes **újabb szabadságharc** elfojtására. Az emigráció legfőbb törekvése arra irányult, hogy a nemzetközi közvélemény és a nyugati hatalmak kedvezően ítéljék meg az ország függetlenségi szándékát.

A **császár rendelkezéseit** a birodalmi kormány miniszterei, köztük **Alexander Bach belügyminiszter** hajtotta végre.

NEOABSZOLUTIZMUS

Az országról közigazgatásilag leválasztották Erdélyt, Horvátországot, a Határőrvidéket, valamint a mesterségesen létrehozott Szerb Vajdaság és Temesi Bánság nevű területet, a megmaradt részeken megszüntették a megyék autonómiáját, és a létrehozott kerületek alá rendelték őket.

A Bach-rendszer ténykedését a magyar társadalom elutasította, a **hazafias szembenállás** szimbolikusan is megmutatkozott (például honvédzászlók, '48-as rőpiratok, Kossuth-bankók rejtegetése). De több helyütt nyílt ellenállásra is sor került.

Az ország katonai kormányzója, **Haynau** tábornok példát akart statuálni, ezért **1849. október 6-án** kivégeztek **Aradon tizenhárom honvéd főtisztet**, és **Pesten** az első felelős kormány miniszterelnökét, **Batthyány Lajost**.

A világosi fegyverletétel után Bécs megpróbálta az országot beolvasztani a birodalomba. Ferenc József **felszámolta az alkotmányosság látszatát** (1851 végén a szilveszteri pátenzben elvetette az olmtüzi alkotmányt), így **a törvényhozó és a végrehajtó hatalom a császár kezében összpontosult**. A kiépülő **centralizált abszolutizmus** a birodalom modernizálására törekedett.

A Bach-rendszerben folytatódott az ország **gazdasági és társadalmi átalakítása**. A kettős vámrendszer felszámolása (1851), az osztrák adórendszer átültetése és a jobbágyfelszabadítás gyakorlati végrehajtása a **birodalmi érdekeknek megfelelően** zajlott.

A **hazai közélet** meghatározó alakja **Deák Ferenc** lett, aki a Bach-rendszerrel szembeni **passzív ellenállást képviselte**. Családi birtokait eladta, majd Pest-Budára költözött, ahol a hivatalos eseményektől távol tartotta magát.

Deák az emigrációhoz hasonlóan számított egy közeli fegyveres konfliktusra. Szerinte a bécsi politikát egy esetleges háborús vereség megegyezésre fogja sarkallni, és az ország az **1848-as törvényekhez ragaszkodva** visszanyerheti a **nemzeti önrendelkezését**. Deák nem értett egyet a Habsburg Birodalom felbomlásával, úgy vélte, a független Magyarország kevésbé tudna ellenállni az orosz terjeszkedésnek. A **Dunai Monarchia fenntartása** egyszerre jelentene **védelmet a pánszláv törekvésekkel szemben**, és megőrizné a **magyarság vezető szerepét a Kárpát-medencében**.

1859-ben az **EMIGRÁCIÓ** Párizsban **ellenkormányt alakított** (Magyar Nemzeti Igazgatóság), és Kossuth személyesen találkozott III. Napóleon francia uralkodóval. A megbeszélésen **Kossuth az újabb szabadságharc elindítását az olasz vagy francia csapatok hathatós támogatásához kötötte**.

1861-ben az országgyűlésben **teljes egység** volt az **1848-as törvények maradéktalan visszaállítása** kérdésében. A **törésvonal a felirati és a határozati elképzelés között** volt. **Deák a '48-as alapot** legálisnak tekintette, ezt kívánta visszaállítani, a **feliratban mintegy kérni** (azzal érvelt, hogy a Pragmatica Sanctio összeegyeztethető a perszónálunióval). A **határozatiak a '48-as törvények helyreállítását előfeltételnek tekintették, míg az emigrációból Teleki László** többet akart: a társadalom demokratizálását, előrelépést a nemzetiségi kérdésben és az önrendelkezés garanciáit. Nyilvánvaló volt, hogy ezen az alapon – 1861-ben, külső nyomás nélkül – nincs esélye a megegyezésnek.

Néhány konzervatív politikus közvetítésével egyeztetések kezdődtek, és a háttéralkuk nyomán **Deák Ferenc 1865-ben** megfogalmazta

a **Húsvéti cikk**et.

Deák ebben **engedett 48-ból**, az elképzelésbe beépítette a **konzervatívok javaslatait**: a vitás kérdésekben **közös minisztériumokat és közös anyagi hozzájárulást** javasolt. A **közös ügyek** (külügy, hadügy és az ezekkel kapcsolatos pénzügy) megtárgyalására a parlamentek által választott testület létrehozását szorgalmazta.

A krími háború idején (1853-1856) a **Habsburg Birodalom elveszítette az oroszok támogatását** semlegességi politikája miatt. **1859-ben** Ferenc József állama fegyveres erővel lépett fel az olasz egységtörekvésekkel szemben.

1859 nyarán a francia csapatok a Szárd Királyság erőivel szövetségben

súlyos vereséget mértek Ferenc József **hadseregére** (solferinói csata), de III. Napóleon a győzelmet követően gyorsan fegyverszünetet kötött.

Ferenc József **korlátozott alkotmánya (októberi diploma, 1860)** a magyar konzervatívok tanácsára visszaállította a rendi-tartományi kereteket, a vármegyei önkormányzatok újra működhetek.

A végrehajtó hatalom legfőbb szerve a birodalmi kormány maradt, amely kiegészült egy magyar ügyekkel foglalkozó miniszterrel. A magyar országgyűlés erősen megcsonkított törvényalkotói joggal rendelkezett volna. A Lajtán túli tartományok csak törvény-előkészítő jogot kaptak.

A magyar társadalom szinte egyöntetűen (erőszakos tüntetéseken is) elutasította az októberi diplomát.

Az országgyűlés feloszlata után **átmenetileg visszaállt az**

abszolutizmus (1861–1865),

és mindkét fél kivárt.

A **német egység** eldöntetlen sorsa újabb háborúval fenyegetett, a Habsburgok erőt akartak mutatni a nemzetközi közvélemény felé.

A **Húsvéti cikk** megjelenését követően egy lassú **közeledési folyamat** kezdődött, amelyet elhúzódó országgyűlési viták és titkos bécsi tárgyalások kísértek. Az ügymenetet Deák mellett az emigrációból hazatért, és kegyelemben részesített **Andrássy Gyula gróf** vezette. **1867-ben** megtörtént a

kiegyezés.

Az év elején az uralkodó **Andrássy Gyulát miniszterelnöknek** nevezte ki. Az országgyűlés elfogadta a közös ügyekről szóló törvényeket, ezzel a több évtizedes államjogi kérdés megoldódott. A tárgyalási folyamatot **Ferenc József királlyá koronázása** zárta le.

Ausztria Poroszország elleni háborúban elszenvedett vereségével szertefoszlott a nagynémet egyesülés eszméje.

1866 augusztusában a **porosz–osztrák háborút** lezáró prágai békeszerződésben Ferenc József császár hozzájárult ahhoz, hogy Németország Ausztria részvétele nélkül alakuljon újjá. Ez Ausztria számára hatalmas

presztízsveszteséget

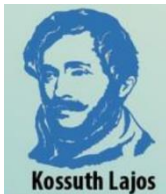
jelentett, és az uralkodó birodalma konszolidálását az **alkotmányos dualizmustól** remélte.

Az **országban** a Habsburgok 1859-es katonai veresége nyomán új erőre kapott

a tiltakozási hullám,

és **Ferenc József** a kedélyek lecsillapítása érdekében rövidesen **menesztette Bachot**.

Az emigrációban lévő **Kossuth Lajos** azt javasolta, hogy követeljék a '48-as törvények következetes helyreállítását, de a külügyekben, hadügyben, pénzügyekben is a teljes önrendelkezés garanciáival. Nem fordult volna szembe egy tisztán perszonaluniós megállapodással.

Kossuth Lajos

Az **elnyomó gépezet** gyorsan **fellépett a nyílt ellenállást** szervező mozgalmakkal szemben. (Székelyföldön 1852 elején az osztrák hatóságok besúgóí jelentés alapján felszámoltak egy szervezkedést. Mintegy 600 személyt tartóztattak le, a fővádlottakat – a székely vértanúkat – halálra ítélték.) Bebizonyosodott, hogy „az álló katonaságra, az ülő hivatalnokokra, a térdelő papságra és a csúszó-mászó titkosrendőrségre” támaszkodó rendszert önmagában egy belső forradalom nem ingathatja meg.

Ferenc József csalódott a magyar konzervatív arisztokraták ígéreteiben, felülkerekedtek az osztrák centralisták, és megjelent a **februári pátens (1861)**

a birodalom átszervezésére.

Eszerint a parlament szerepét a birodalmi tanács töltötte volna be, amelyben a magyar és erdélyi képviselők csak egy kisebbségi csoportot alkottak volna. Az **országgyűlést 1861 tavaszára** összehívták.

A taktikázás hosszabb távon nem tűnt tarthatónak:

a passzív ellenállás

megbénította a közéletet, miközben a tartós szembenállást a **nemesi társadalom anyagi helyzete** sem tette lehetővé.

Kossuth Nagy-Britanniában és az Amerikai Egyesült Államokban kiállt a szabadságharc liberális és demokratikus elkötelezettsége mellett.

A **Habsburgok elszigetelését** szolgálta volna

a „beavatkozás a be nem avatkozásért” elvének

kiharcolása, azaz egy újabb orosz katonai intervenció elleni határozott nyugati kiállítás elérése.

A **közteherviselés** elvét a Bach-rendszer osztrák kormányzata maradéktalanul kiaknázta. A **magas adóterhek** a lakosság minden rétegét, a jobbágyfelszabadítás kapcsán a **földesúri kárpótlás elhúzóda** pedig a birtokos nemességet sújtotta. (Az állam a kárpótlást az adókból fizette, ezért kötvényeket bocsátottak ki, amelyeket a földesurak csak később, sorsolás után válthattak be. Az elhúzóda kártalanítás miatt sokan tönkrementek.)

A dualizmus államszerkezete

„A” feladatlap

Kossuth Lajos 1867. május 22-én kelt nyílt levelében, a híres Cassandra-levelében bírálta Deák Ferencet és a készülő kiegyezési törvénytervezetet. A levél ráadásul a *Magyar Újságban* is megjelent és hatalmas sajtóvisszhangot váltott ki. Deák a *Pesti Napló* május 30-i számában ugyan bejelentette, hogy nem óhajt Kossuth levelére válaszolni, azonban felkért több híres európai állam- és gazdaságjogászt, köztük téged is, hogy vizsgálják meg a kiegyezési törvényt az alábbi szempontok alapján:

1. Megfelel az újonnan létrehozott államalakulat az alkotmányos monarchia ismérveinek?
2. Hol mutathatók ki problémákat a létrehozott államszerkezetben?

1. feladat:

Tanulmányozd két percben egyénileg az alkotmányos monarchia definícióját és készíts rövid vázlatot az uralkodó és a parlament szerepéről.

Olyan monarchia, amelyben a tényleges hatalom nagy része – a hadsereg, a pénzügyek, a kormány feletti ellenőrzés – a parlament kezében van. „A király uralkodik, de nem kormányoz”. Ez az államforma először Angliában jött létre 1689-ben.¹

2. feladat:

Olvasd el a kiegyezés törvény következő részeit: XII. tc. 1. §., 8-9. §., 11-13. §., 16-17. §., 28-29. §., 37. §. és vizsgáld meg tíz perces önálló munkában az alábbi kérdéseket. Készíts hozzá rövid vázlatot.

- Milyen jogkört biztosítanak a törvények az uralkodónak és a parlamentnek?
- Milyen ügyek és hogyan kötik össze a két országrészt?
- Milyen területeken biztosított a két országrész önállósága?

3. feladat:

Készüljtek fel társaddal egy rövid, 3-4 perces képviselőházi felszólalásra, amelyben röviden vázoljátok az Osztrák-Magyar Monarchia felépítését és bemutatjátok közös álláspontotokat a két központi kérdésben. A felkészülésre 15 perc áll rendelkezésetekre.

A következő lépéseket tartsátok be a közös munka során:

- Számoljátok be először társaddal egymásnak az eredményeitekről.
- A tankönyvi ábra és forrásaitok segítségével (Az Osztrák-Magyar Monarchia felépítése) beszéljétek meg az Osztrák-Magyar Monarchia felépítését.
- Vitassátok meg ezt követően közösen a fent megfogalmazott két kérdést és alakítsatok ki közös álláspontot.

¹ <https://zanza.tv/fogalom/alkotmanyos-monarchia>

A dualizmus államszerkezete

„B” feladatlap

Kossuth Lajos 1867. május 22-én kelt nyílt levelében, a híres Cassandra-levelében, bírálta Deák Ferencet és a készülő kiegyezési törvénytervezetet. A levél ráadásul a *Magyar Újságban* is megjelent és hatalmas sajtóvisszhangot váltott ki. Deák a *Pesti Napló* május 30-i számában ugyan bejelentette, hogy nem óhajt Kossuth levelére válaszolni, azonban felkért több híres európai állam- és gazdaságjogászt, köztük téged is, hogy vizsgálják meg a kiegyezési törvényt az alábbi szempontok alapján:

1. Megfelel az újonnan létrehozott államalakulat az alkotmányos monarchia ismérveinek?
2. Hol mutathatók ki problémákat a létrehozott államszerkezetben?

1. feladat:

Tanulmányozd két percben egyénileg az alkotmányos monarchia definícióját és készíts rövid vázlatot az uralkodó és a parlament szerepéről.

Olyan monarchia, amelyben a tényleges hatalom nagy része – a hadsereg, a pénzügyek, a kormány feletti ellenőrzés – a parlament kezében van. „A király uralkodik, de nem kormányoz”. Ez az államforma először Angliában jött létre 1689-ben.²

2. feladat:

Olvasd el a kiegyezés törvény következő részeit: XII. tc. 53-54.§., XIV. tc. 1-2.§., XVI. tc. 1.§., 11-12.§., 22.§. és vizsgáld meg tíz perces önálló munkában az alábbi kérdéseket. Készíts hozzá rövid vázlatot.

- Hogyan szabályozták a gazdasági kapcsolatokat a két országrész között?
- Miként osztották meg a közös ügyek terheit?

3. feladat:

Készüljetek fel társaddal egy rövid, 3-4 perces képviselőházi felszólalásra, amelyben röviden vázoljátok az Osztrák-Magyar Monarchia felépítését és bemutatjátok közös álláspontotokat a két központi kérdésben. A felkészülésre 15 perc áll rendelkezésetekre.

A következő lépéseket tartsátok be a közös munka során:

- Számoljátok be először társaddal egymásnak az eredményeitekről.
- A tankönyvi ábra és forrásaitok segítségével (Az Osztrák-Magyar Monarchia felépítése) beszéljétek meg az Osztrák-Magyar Monarchia felépítését.
- Vitassátok meg ezt követően közösen a fent megfogalmazott két kérdést és alakítsatok ki közös álláspontot.

² <https://zanza.tv/fogalom/alkotmanyos-monarchia>

A dualizmus megítélése – Angyal és démon

„A” szerep: angyal

1. feladat: Vizsgáld meg önálló munkában az alábbi forrásszöveg érvelését. (Milyen érveket hoz fel a szerző a kiegyezés mellett? Mi a véleményed, helytállóak az érvek eddigi ismereteid alapján?)

E helyzetben csak három út állott előttünk: vagy fegyverrel vívni ki jogainkat; vagy várni a véletlentől és oly eseményektől, melyeket se előidézni, se irányozni és vezetni képesek nem valánk; vagy arra törekedni, hogy meggyőzzük a fejedelmet és az el nem fogult közvéleményt arról, hogy alkotmányunk visszaállítása a birodalom főnnállásának biztosságával is összhangzásba hozható.

Fegyver és forradalom még a siker reménye mellett is oly eszköz, melyhez csak a kétségbeesés küszöbén nyúlhatna a nemzet. (*Élénk helyeslés.*) És annyi szenvedéssel, annyi veszteséggel jár, hogy azt még áldozattal is kész kerülni az, kinek szívében fekszik a honpolgárok sorsa. (*Tetszés.*) Nem szükséges megemlítenem, hogy e veszélyes eszköznek sikere is helyzetünkben a lehetetlenségek közé tartozott volna.

Bizonytalan eseményektől várni a kétes jövődőt, és eközben a nemzet erejét, jóllétét, bizodalmit és reményét napról napra mindinkább enyészni engedni: helytelen, sőt káros számítás lett volna, mert könnyen megtörténhetik vala, hogy a várt esemény be nem következik, vagy majd akkor következik be, mikor a segély elgyöngült nemzetünkre már késő. (*Hosszas, élénk éljenzés a középén.*)

Nem vala tehát egyéb hátra, mint a harmadik módot megkísérlem. Tartoztunk ezzel hazánknak, melyet egyrészt a forrongások és kétes eredményű véres harcok veszélyétől megóvni, másrészt a fokonszint mindinkább érezhető süllyedéstől megmenteni kötelességünk volt. (*Úgy van!*)

Összehívta öfelsége a jelen országgyűlést, és trónbeszédében határozottan félrevetve a jogvesztés káros elméletét, a *pragmatica sancti*ót tűzte ki nekünk is kiindulási pontul; fölszólított, hogy a birodalom főnn tartásának biztosságára vonatkozó aggodalmait szüntessük meg, és terjesszünk elé célszerű javaslatot a *pragmatica sanctio* értelmében köztünk és öfelsége többi tartományai közt létező közös ügyek szabatos meghatározására és mikénti kezelésére nézve. (...)

Nem osztozhatom tehát azon aggodalmakban, melyeket némelyek javaslatunk ellen fölhoztak. Nem hiszem, hogy e javaslat életbe léptetése alkotmányos önállásunkat megsemmisítené s Magyarországot osztrák provinciává tenné; de hiszem azt, hogy alkotmányunk azon visszaállítása, mely javaslatunk elfogadásának reményében tetteg életbeléptetett, sokkal inkább megóvja nemzetünket a végsüllyedéstől, mint a bizonytalan eseményekre épített számítás s azon sorvasztó várakozás, mely addig halasztgatja az orvoslást, míg az végsüllyedéssel fenyegető helyzetünkben késő lesz. (*Lelkes éljenzés a középén.*) Hiszem azt, hogy jelen viszonyaink között a főnnforgó nehéz kérdéseknek más békés megoldását remélni nem lehet. (*Élénk helyeslés a középén.*)

(...) Ismétlem, tisztelt ház, ne taszítsuk el magunktól a békés kiegyenlítés ezen módját. Félek, igen félek, hogy annak félrevetése által jövőre az ország alkotmányos függetlenségét nagyobb veszélynek tennők ki, mint elfogadása által.

(*Deák Ferenc: Képviselőházi beszéd a hatvanhetes bizottság közösügyi javaslatáról. Pest, 1867. március 28. – Deák Ferenc válogatott írások és beszédek. II. kötet. (Arcanum adatbázis)*)

2. feladat: Beszéljétek meg csoportmunkában a felhozott érveket. Eredményeiteket írásban is rögzítsétek. Készüljétek fel az angyal szerepére a társatokkal folytatott vitában.

3. feladat: Az angyal és démon forogatókönyve alapján érvelj a kiegyezés mellett. Rögzítsétek végül egymás érveit is írásban.

1. feladat: Vizsgáld meg önálló munkában az alábbi forrásszöveg érvelését. (Milyen érveket hoz fel a szerző a kiegyezés ellen? Mi a véleményed, helytállóak az érvek eddigi ismereteid alapján?)

Éppen most látom a hírlapokból a minisztérium által f. hó 18-ikán előterjesztett törvényjavaslatot.

Végig futom elmémben az ezen javaslatok elseje által törvényesítendő közösügyi munkálatot, mely hazánkat állami állásából kétségtelenül kivetkőzteti s az osztrák birodalommal egy államtestületté összeforrasztja.

... A magyar hadsereg az osztrák birodalmi hadsereg kiegészítő részévé decretáltatik, s annak nemcsak szervezete s vezénylete, de még alkalmazása is a magyar miniszteri felelősség alul elvonatik, és a magyar országgyűlésnek nem felelős birodalmi kormány rendelkezése alá bocsátatik.

A hadi költségvetés megvizsgálásának s megszavazásának joga a magyar országgyűléstől elvonatik s a birodalommal közös delegatiókra ruháztatik át, s így idegen avatkozásnak, szavazásnak, határozásnak vettetik alá.

Ez által elveszti nemzetünk az alkotmányos állami élet legfőbb, lepraktikusabb életbiztosítékát. Elveszti azon tehetségét, hogy a népekre annyi szerencsétlenséget áraztható háborujogot saját nemzeti érdekei szempontjából önállólag fékezhesse vagy a nemzetközi viszonyokat ellenőrizhesse.

A közösügyi munkálatnak egyéb, nemcsak a nemzet állami életére s önállására, de még anyagi felvirágoztatására is sérelmes intézkedéseit nem is említve, maga ezen két tény elég arra, miszerint tagadni ne lehessen, hogy Magyarország mindazon magasabb attributumokból [meghatározó tulajdonságaiból] kivetkőztetik, melyek egy országnak állami typust adnak; hogy a legfontosabb ügyekben idegen avatkozástól menten, önállólag nem intézkedhetve, idegen érdekek vontató kötelére akasztatik; hogy a nagyon alárendelt szerepre kárhozott magyar minisztérium többé teljességgel nem független, s hogy ezen jogfeladások mellett a magyar országgyűlés alig lehet egyéb, mint egy megsziporított megyegyűlés.

(Kossuth Lajos: A Cassandra-levél intelmei. 1867. május 22.- In: Szabad György (szerk.): Kossuth Lajos üzentei. Neumann Kht, Budapest, 2004. – Magyar Elektronikus Könyvtár)

2. feladat: Beszéljétek meg csoportmunkában a felhozott érveket. Eredményeiteket írásban is rögzítsétek. Készüljétek fel a démon szerepére a társatokkal folytatott vitában.

3. feladat: Az angyal és démon forгатókönyve alapján érvelj a kiegyezés ellen. Rögzítsétek végül egymás érveit is írásban.

A dualizmus megítélése – Angyal és démon

„C” szerep: mérleg

1. feladat: Vizsgáld meg önálló munkában az alábbi forrásszövegek argumentációs szerkezetét. (Milyen érveket hoz fel a szerző? Mi a véleményed, helytállóak az érvek eddigi ismereteid alapján?)

Az önkényuralmi kormányzati rendszert felszámoló kiegyezés [...] megalkotói [...] nem gondoskodtak azonban a rendszer önkorrekciójának, szervei hibái kiigazíthatásának, még kevésbé a változó külső és belső feltételekhez, az erőviszonyok átalakulásához való alkalmazkodásának az érdemleges lehetőségeiről. [...] Magyarország a változó feltételekhez való alkalmazkodás érdemi lehetőségétől önmagában is, dualista partnerként is megfosztottan képtelenné vált arra, hogy tényleges érdekeinek megfelelően reagáljon az európai hatalmi helyzet átalakulására [...]. A kiegyezés, amely Magyarország önkormányzatát jórészt biztosította, önrendelkezését azonban nem, valamelyest tovább éltette a Habsburg Birodalmat, mint azt Kossuth feltételezte [...].

Szabad György: Az önkényuralom kora (1849–1867) = Magyarország története 1848–1890, I., Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979, 767–768. (NKP)

Aligha kérdéses, hogy Deák Ferenc legjobb meggyőződése szerint igyekezett biztosítani Magyarországnak annyit, amennyit „reális 1848”-nak tartott. [...] A „haza bölcse” a létrejövő rendszert nem a vágyott, hanem a lehetséges legjobbnak tartotta, és bízott abban, hogy a szisztéma korrekcióképes lesz [...]. Deák döntésének érvényességét nincs értelme vitatni, hiszen jó ötven esztendőre csakugyan stabilizálta a Habsburg Birodalmat és benne a történelmi Magyarországot, márpedig az ekkora távra életképes döntés mindenképpen komoly politikusi teljesítmény. De mellette érvényesnek kell tartanunk Kossuth kiegyezéskritikáját is, hiszen [...] józan reálpolitikusi megfontolással – előre jelzett.

Csorba László: A tizenkilencedik század története, Pannonica Kiadó, Budapest, 2000, 183–185. (NKP)

2. feladat: Beszéljétek meg csoportmunkában a felhozott érveket. Eredményeiteket írásban is rögzítsétek. Készüljétek fel a mérleg szerepére a vitában.

3. feladat: Az angyal és démon forgatókönyve alapján vezess jegyzőkönyvet a vitáról. A vita végén hirdess eredményt és összefoglalódban ismertesd a történelmi álláspontot is. Rögzítsétek végül egymás érveit is írásban.

Angyal és démon – Értékelési szempontok

Tárgyi tudás:			
Milyen jól ismerik a vitapartnerek, amiről beszélnek?			
<i>(megalapozott tudás – információgazdagság – gondolati mélység – ésszerű összefüggések)</i>			
Megjegyzések:			
3	2	1	0
Meggyőzőerő:			
Milyen jól indokolják a vitapartnerek állításait?			
<i>(érvek erőssége – találó példák, bizonyítékok – megalapozottság – meggyőző álláspont – logikus felépítés)</i>			
Megjegyzések:			
3	2	1	0
Közlékenység:			
Milyen jól reagálnak egymás érveire a vitapartnerek?			
<i>(érvek érvénytelenítése vagy megerősítése – különböző perspektívák egyértelműsége – tématarítás – helyzethez illőség)</i>			
Megjegyzések:			
3	2	1	0
Kifejezőképesség:			
Milyen kifejezően fogalmazzák meg a vitapartnerek véleményüket?			
<i>(megfelelő szóválasztás – szaknyelv – logikus mondat szerkezetek – retorikai eszközök alkalmazása)</i>			
Megjegyzések:			
3	2	1	0

Szabályok:

- ✓ A tanulók felváltva beszélnek és cserélnek érveket.
- ✓ Az állításokat példákkal vagy bizonyítékokkal támasztják alá.
- ✓ Az érveket fokozzák – a legerősebb érv legvégül kerül sorra.
- ✓ A beszélgetőpartnerek érdemben reagálnak egymás érveire, nemcsak felsorolják sajátjaikat.